

8. DRET COMPARAT

8.1. INTRODUCCIÓ

En alguns països de la Unió Europea com França, Suècia i fins i tot l'Estat espanyol existeixen disposicions específiques que regulen l'ús de videocàmeres, independentment del fet que la videovigilància pugui implicar el tractament de dades personals. Així doncs, i en base a aquestes consideracions podem distingir dos models ben diferenciats. Per una banda, quan la instal·lació i el desplegament de circuits tancats de televisió i equips de vigilància similars són autoritzats prèviament per una autoritat administrativa que podrà estar representada parcialment o a tots els efectes per l'autoritat nacional de protecció de dades. Per altra banda, en altres països com el Regne Unit, Itàlia, Bèlgica, Luxemburg i Alemanya, la videovigilància no és objecte d'una legislació específica, sinó que les autoritats de protecció de dades treballen per garantir l'aplicació adequada de les disposicions generals de protecció de dades a través de dictàmens, directius o codis de conducta.

Cada vegada és més freqüent que les gravacions a través de videocàmeres les realitzin conjuntament la policia i altres autoritats públiques o entitats privades (bancs, associacions esportives, empreses de transport, etc). Tot i que l'ús d'aquestes tecnologies per part d'aquests organismes reporta enormes beneficis, també dóna lloc a un cert risc de confusió pel que fa al paper i a les responsabilitats individuals sobre les tasques que aquests realitzen.

Analitzarem, a continuació, des d'un punt de vista del dret comparat la regulació normativa de la videovigilància a tres països de la Unió Europea

com són el Regne Unit, França i Itàlia, així com les diferències i similituds entre els seus règims.

8.2. REGNE UNIT²¹⁶

²¹⁶ SIVARAJASINGAM, V. AND SHEPHERD J.P. "Effect of closed circuit television on urban violence". *Journal of Accident and Emergency Medicine*, núm. 16 (1990).

BECK, A. AND WILLIS, A. *Context-specific measures of CCTV effectiveness in the retail sector*. Monsey, New York: Criminal Justice Press, 1990.

NORRIS, C. AND ARMSTRONG, G. *The Maximum Surveillance Society: The rise of CCTV*. Oxford: Berg, 1990.

HONESS, T. AND CHARMAN, E. "Closed circuit television in public places: its acceptability and perceived effectiveness". *Crime Prevention*. London: Home Office Police Department (1992).

POYNER, B. *Video cameras and bus vandalism*. Albany, New York: Harrow and Heston, 1992.

TILLEY, N. "Understanding car parks, crime and CCTV: Evaluation lessons from Safer Cities". *Crime Prevention Unit*. London: Home Office Police Department, 1993.

EDWARDS, P. AND TILLEY N. *Closed circuit television: Looking out for you*. London: Home Office Police Department, 1994.

BROWN, B. "CCTV in Town Centres: Three Case Studies". *Crime Detection and Prevention*. London: Home Office, 1995.

NIETO, M. *Public Video Surveillance: Is it an Effective Crime Prevention Tool?*. Sacramento, California: California Research Bureau, California State Library (1997).

GILL, M. AND TURBIN, V. "CCTV and shop theft: Towards a realistic evaluation". A: *Surveillance, Closed Circuit Television and Social Control*. Aldershot: Ashgate, 1998.

WELSH, B.C. AND FARRINGTON, D.P. "Crime Prevention effects of closed circuit television: a systematic review". *Home Office Research Study*, núm. 252, 2002.

8.2.1. Introducció

Gran Bretanya compta actualment amb el nombre més alt d'equipaments de videovigilància a Europa occidental. Les estimacions sobre el nombre de sistemes actualment en ús a Gran Bretanya són vagues, les xifres oscil·len entre 500.000 i 1 milió, segons els experts. Les raons susceptibles d'explicar l'ús d'aquests dispositius tècnics en els espais urbans britànics són múltiples. El creixement dels crims i delictes ressenyats pels serveis de policia i la promoció de la policia anomenada comunitària, que posa l'accent en la prevenció de la delinqüència, són elements a tenir en compte.

La majoria d'observadors coincideixen en destacar, un cop més, que el desenvolupament de la videovigilància al Regne Unit no ha suscitat cap resistència de l'opinió pública, dels mitjans de comunicació o de l'oposició que s'ha dut a terme en matèria de seguretat. Aquest fet contrasta sorprenentment amb la concepció cultural d'aquest país, ja que precisament l'Estat és menys proactiu a envadir l'esfera privada dels ciutadans. Segurament, arrel dels atemptats terroristes de l'11 de setembre de 2001 als Estats Units i de l'11 de març de 2004 a Madrid, i per tal de poder fer front a la lluita contra la delinqüència la societat s'hagi vist compromesa a renunciar a determinades cauteles en detriment de la seguretat.

És cert també que la legislació civil britànica no atorga el mateix grau de protecció de la vida privada que la legislació francesa. A Gran Bretanya,

NEWBURN, T. AND HAYMAN, S. *Policing, Surveillance and Social Control. CCTV and police monitoring of suspects*. London: Willan Publishing, 2002.

HEILMANN, E.; MORNET, M. N. *Vidéosurveillance et prévention de la criminalité. L'impact des dispositifs dans les espaces urbains en Grande-Bretagne*. Paris: Institut des Hautes Études de la Sécurité Intérieure, 2003.

un individu que entra en un espai públic o semi públic, com per exemple un comerç o un immoble de negocis ha d'abandonar gairebé qualsevol reivindicació relativa al respecte de la seva vida privada, en particular la seva imatge. Aquesta situació jurídica explica, en part, la gran llibertat de la qual disposen les televisions britàniques per utilitzar els extractes d'enregistraments aconseguits per les càmeres de videovigilància i alimentar les emissions sensacionalistes que troben un èxit considerable en els telespectadors.

8.2.2. Implicacions de la videovigilància en espais públics d'acord amb la Llei de protecció de dades de 1998 (*Data Protection Act 1998*)

La videovigilància a través de circuit tancat de televisió és quelcom que va en augment en els nostres dies, fins al punt que el seu ús és cada vegada més freqüent en llocs on el públic hi té un lliure accés. Per exemple, podem ser filmats quan caminem per un carrer, anem a una botiga, un banc o estem en una estació de tren o aeroport. El Comitè de Ciència i Tecnologia de la House of Lords va expressar que la confidencialitat pública ha de ser mantinguda en tot moment en els sistemes de circuits tancats de televisió existents i va apel·lar a la necessitat de crear un control més estricte sobre el seu ús.

Des de l'any 1998 que va aprovar-se la Llei de protecció de dades (*Data Protection Act 1998*) al Regne Unit es recullen procediments per regular la vigilància en espais públics. L'àmbit d'aplicació d'aquesta Llei es centra bàsicament en els únics sistemes de circuit tancat de televisió que estan vinculats amb la vigilància en "àrees on el públic té un accés totalment

lliure i no restringit". Posteriorment, amb la finalitat de complementar la Llei de protecció de dades va publicar-se, el 12 de juliol de 2000, el Codi professional de pràctica i procediment sobre circuits tancats de televisió (*Code of Practice*), el qual va ser elaborat per part del Comissionari d'Informació (anteriorment Comissionari de protecció de dades). Aquest Codi va ser publicat a l'empara de la secció 51 (3) (b) de la Llei de protecció de dades de 1998, amb la finalitat de proporcionar una eina per a la utilització pràctica d'aquests sistemes. En relació amb el seu àmbit d'aplicació cal assenyalar que el contingut del Codi no s'aplica a :

1. La vigilància d'un objectiu concret i intrusiu.
2. Tècniques de vigilància utilitzades pels empresaris en l'àmbit laboral.
3. Equipaments instal·lats per garantir la seguretat a casa.
4. Càmeres utilitzades pels mitjans de comunicació amb finalitats periodístiques, artístiques o literàries.

8.2.2.1. Raons legítimes per processar imatges

Aquells qui utilitzin sistemes de vigilància en llocs d'accés al públic poden justificar la utilització d'aquests mitjans emparant-se en la prevenció i detecció del crim o la seguretat pública.

Recordem que la pròpia policia, les autoritats locals o fins i tot ambdós conjuntament poden utilitzar aquests sistemes perquè tenen el control de les dades i la responsabilitat dual per complir amb la Llei de protecció de dades en l'exercici de la funció pública que tenen encomanada. Per altra banda,

l'ús d'aquests sistemes de videovigilància en botigues o centres comercials on hi té accés el públic també hi és present i aquests justifiquen l'ús d'aquests sistemes en el fet que aquest control és necessari pels interessos legítims del qui fa el control o de terceres persones.

8.2.2.2. Comunicació i senyalització dels sistemes de circuit tancat de televisió

Tots els sistemes de circuit tancat de televisió que processen dades han de ser comunicats al Comissionat d'Informació (Information Commissioner), fins al punt que de no ser així la manca de comunicació pot comportar una sanció. Pel que fa a la naturalesa de la Comissió, cal assenyalar que aquesta és una autoritat independent de control i supervisió de la Llei de protecció de dades de 1998 i que informa directament al Parlament britànic. La Comissió, d'una forma imparcial i independent, resoldrà les sol·licituds i vetllarà perquè no es produeixi una afectació a la vida privada i es compleixi amb la legislació sobre protecció de dades. Aquesta figura té una important similitud amb la Comissió de Garanties de la Videovigilància que existeix a l'Estat espanyol, en el sentit que té com a funció garantir, a través dels seus dictàmens i valoracions, que l'ús d'aquests sistemes es dugui a terme amb ple respecte als drets fonamentals i amb la finalitat de prevenir la comissió de fets delictius.

Les senyalitzacions dels sistemes de circuit tancat de televisió han de ser col·locades de forma que el públic s'adoni que entra en una zona que està coberta per un equip de videovigilància i pugui escollir si entra o no en

aquesta àrea. Estaran exempts de senyalització els supòsits que preveu la secció 29 de la Llei de protecció de dades de 1998:

1. S'ha identificat que està tenint lloc una activitat criminal específica.
2. S'ha d'obtenir l'evidència d'una activitat criminal.

En aquests casos ha d'haver-hi prèviament un informe que demostrï que la presència de senyalització en el circuit tancat de televisió perjudicaria l'èxit d'obtenir l'evidència d'aquella activitat criminal. Una vegada aquesta hagi finalitzat, la senyalització del circuit tancat de televisió haurà de tornar a ser col·locada. La senyalització ha de ser clarament visible i llegible i la seva mida variarà en funció d'on hagi d'estar situada aquesta. La grandària de la senyalització a l'entrada d'un edifici o oficina cal que no superi la mida A4. Les senyalitzacions que estiguin situades a les entrades dels centres de les ciutats o pàrkings han de tenir una mida A3, per poder ser observades des de més lluny. La senyalització haurà de contenir la informació següent:

1. Identificació de la persona/organització responsable del sistema (el controlador de dades).
2. Finalitat del sistema o raó legítima per processar imatges.
3. Persona amb qui cal contactar en referència al sistema.

La videovigilància utilitzada de forma arbitrària no està permesa. Cal destacar que és la Llei de regulació de poders d'investigació de l'any 2000 la normativa que regula l'ús de la videovigilància sense senyalitzar.

8.2.3. Videovigilància en els espais públics d'acord amb el Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals

Recordem que l'article 8 de l'esmentat Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals contempla el dret al respecte a la vida privada i familiar, la casa i la correspondència. En aquest sentit, estableix que no hi ha d'haver cap interferència per part d'una autoritat pública en l'exercici d'aquest dret, excepte si és de conformitat amb allò que disposa la llei i és necessari en una societat democràtica pels interessos de la seguretat nacional, la seguretat pública, el benestar econòmic del país, la prevenció del desordre o el crim, la protecció de la salut, moral o la protecció dels drets i llibertats.

Per tant, i amb la finalitat de complir amb l'esmentat article 8 quan es vulguin utilitzar videocàmeres per a la prevenció de fets delictius s'haurà de realitzar una valoració del risc o amenaça i es tindran en compte cinc punts claus que s'analitzaran a continuació:

1. Proporcionalitat.- Les accions que es duguin a terme quan s'utilitza un sistema de videovigilància han de ser proporcionals, justes i capaces d'aconseguir un equilibri entre les necessitats de la societat i els drets de l'individu, en referència al problema que el sistema pretén prevenir i mitigar. S'hauran de considerar les diverses opcions disponibles per aconseguir l'objectiu i seleccionar l'opció menys intrusiva.

2. Legalitat.- Els operadors dels circuits tancats de televisió han de conèixer els codis de pràctica i procediments i incloure temes relacionats amb els drets humans, protecció de dades, etc. Les actuacions han de ser avalades per la legislació o els casos que hagin tingut algun precedent.

3. Justificació.- La vigilància ha de realitzar-se per raons apropiades i haurà d'estar regida per codis de pràctica i procediment que siguin de disponibilitat pública. S'ha de demostrar quins factors han influït en la decisió d'utilitzar aquests mitjans tècnics.

4. Necessitat/Obligatorietat.- Tota vigilància que es dugui a terme ha de ser "necessària" en una societat democràtica i l'operador ha de poder justificar qualsevol vulneració de drets.

5. Subsidiarietat.- La forma com es realitzi la vigilància per circuit tancat de televisió ha de causar la mínima interferència en la privacitat i els drets de l'individu i seran els tribunals del Regne Unit els que ho comprovaran.

Tots aquests punts han de ser considerats prèviament a l'establiment d'un sistema de circuit tancat de televisió en un lloc públic. No obstant això, per la literalitat de l'article 8 del Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals només afecta a aquells que actuen com a "*autoritat pública*". Malgrat no haver-hi una definició expressa del terme esmentat podem incloure els següents òrgans:

- a) Departaments del Govern.
- b) Autoritats Locals.
- c) Personal de policia, presó i immigració.
- d) Acusadors públics.
- e) Tribunals.
- f) Cossos no departamentals.
- g) Qualsevol persona que exerceixi una funció pública.

8.2.4. El Codi professional de pràctica i procediment sobre videovigilància (*Code of Practice*)

8.2.4.1. Introducció

El Codi professional de pràctica i procediment de l'any 2000 és el primer Codi que s'emet a l'empara de la Llei de protecció de dades de 1998 i regula, entre altres punts, l'ús de la videovigilància en àrees on el públic té un accés lliure i no restringit. Aquest Codi té una doble finalitat. Per una banda, pretén donar suport als operadors de sistemes de circuit tancat de televisió en les seves obligacions legals que els hi vénen conferides i per altra banda, té per objectiu informar al públic sobre les mesures de seguretat que haurien d'existir.

El Codi es destaquen els estàndards necessaris per complir amb els requeriments de la Llei de protecció de dades de 1998. Aquests estàndards estan basats en els principis de protecció de dades que afirmen que les dades han de ser processades d'acord amb la llei i de forma justa amb finalitats limitades i de cap manera incompatibles, adequades, rellevants i no excessives, precises, que no es guardin més temps del necessari, processades d'acord amb els drets dels individus, segures, o transferides a països que no tinguin la protecció adequada.

El Comissionat d'Informació té el poder d'emetre un avís de compliment quan consideri que hi ha hagut una manca de compliment d'un o més principis relatius a la Llei de protecció de dades.

A través del Codi professional de pràctica i procediment sobre videovigilància podem observar com el Regne Unit té un model d'autorregulació administrativa molt peculiar propi de la tradició nord-

americana, on l'autogovern es basa directament a càrrec dels individus de la pròpia comunitat (model individuocèntric i federal). Aquesta qüestió està lligada directament amb la contraposició que realitza Martínez Quirante²¹⁷ entre dos models d'Estat ben diferents: l'administratocèntric i centralista i l'individuocèntric i federal. França, en canvi, prové d'un model europeu de tradició catòlica, on l'individu diposita la confiança i delega a la pròpia administració pública perquè crei el sistema de seguretat i fixi la normativa que ha de regular els diferents sectors.

8.2.4.2. Procediment inicial

La diferència més notòria entre la regulació normativa que es formula al Regne Unit i la que realitza la Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, per la qual regula la utilització de videocàmeres per part de les forces i cossos de seguretat i la seva normativa de desenvolupament, consisteix en la simple comunicació que s'ha de realitzar al Comissionat d'Informació per instal·lar una videocàmera, sense que en cap cas aquesta utilització es subjecti a autorització administrativa prèvia com a l'Estat espanyol o França.

Com succeeix també a l'Estat espanyol, en el Regne Unit, abans d'utilitzar un circuit tancat de televisió i/o equip de videovigilància similars, els usuaris hauran d'establir la finalitat per la qual volen utilitzar aquest equip (prevenció, investigació, detecció del crim, seguretat pública) i es determinarà la persona i/o organització legalment responsable del sistema de videovigilància proposat.

²¹⁷ MARTÍNEZ QUIRANTE, R. *Armas: ¿Libertad americana o prevención europea?*. Barcelona: Ariel, 2002.

8.2.4.3. Localització de les càmeres

És essencial que es decideixi la localització de les càmeres amb molta cura, de forma que només es captin els espais que han de ser coberts pel sistema. Si algunes àrees domèstiques com jardins o zones que no hi ha intenció de gravar entren dins els límits d'aquells espais que es volen enregistrar, l'usuari ha de consultar als propietaris d'aquests espais la possibilitat de gravar aquestes imatges.

S'han de col·locar senyals clarament visibles de forma que el públic sigui conscient que entra en una zona coberta per videovigilància. La grandària dels senyals que s'instal·lin en el sistema variarà d'acord amb les circumstàncies i hauran de contenir la identitat de la persona o organització responsable, la finalitat i les dades de la persona amb qui cal contactar.

8.2.4.4. Qualitat de les imatges

És important que les imatges siguin el més clares possible per assegurar la seva efectivitat. Per això, després de la instal·lació del sistema s'ha de realitzar una comprovació inicial per assegurar que l'equip funciona correctament. En el cas que s'utilitzin cintes, cal assegurar-se que aquestes siguin de bona qualitat.

Si el sistema grava dades com la localització de la càmera i/o la data i hora de referència, aquestes han de ser precises. En canvi, si s'utilitza un sistema automàtic de reconeixement facial cal que la comparació també sigui verificada per un operador humà que en doni testimoni.

Les condicions físiques en les que es trobin instal·lades les càmeres també seran importants, ja que en alguns casos serà necessari utilitzar equips amb infrarojos. Les càmeres s'han de mantenir i revisar regularment per tal d'assegurar la nitidesa de les imatges gravades i hauran de ser protegides contra el vandalisme per tal d'assegurar que continuen en funcionament.

8.2.4.5. Processament de les imatges

Les imatges que no siguin necessàries per la finalitat en què s'utilitza l'equip no s'han de mantenir més temps de l'estrictament necessari, mentre que les imatges que es pretenen guardar cal que se'n preservi la seva integritat, ja sigui per assegurar el seu valor com a prova o per protegir els drets de les persones gravades.

Analitzem a continuació diversos terminis de conservació de les imatges que s'hagin captat, ja que aquestes no han de ser guardades més temps del necessari.

- a) Càmeres instal·lades per controlar incidents com baralles no poden mantenir-se més de set dies.
- a) Imatges del centre de la ciutat o de carrers no cal mantenir-les més de trenta-un dies, a menys que sigui necessari com a prova en un procés legal.
- b) Imatges gravades per protegir la seguretat dels individus en caixers automàtics poden haver de ser guardades més de tres mesos, per si es presenten casos de sostracció de diners indeguts.

Una vegada ha finalitzat el període previst per guardar les imatges, aquestes han de ser borrades. Si aquestes són considerades com a prova han de ser guardades en un lloc segur on l'accés sigui controlat i a l'entregar-les l'operador ha d'assegurar-se que ha documentat :

- a) La data en la qual les imatges van ser extretes del sistema.
- b) La raó per la qual van ser extretes del sistema.
- c) Qualsevol incident criminal en el qual les imatges puguin ser rellevants.
- d) Lloc on es troben les imatges.
- e) La firma del policia que recull les imatges.

L'accés a les imatges gravades ha de ser restringit a un gerent o a un membre de la plantilla designat, i aquest serà qui decidirà si permet l'accés d'aquestes imatges a terceres persones a través del dret de petició. El visionat de les imatges gravades haurà de tenir lloc en una àrea restringida, fins i tot pels altres empleats que no tinguin accés a aquesta àrea quan tingui lloc el visionat d'imatges. L'extracció de les imatges del medi on són gravades ha de ser documentat i s'ha de fer constar :

- a) Data i hora de l'extracció.

- b) Nom de la persona que extreu les imatges.
- c) Noms de les persones que visionen les imatges (si això inclou terceres persones també cal incloure l'organització a la qual pertany la tercera persona).
- d) La raó del visionat.
- e) El resultat del visionat si n'hi ha algun.
- f) La data i hora que les imatges han de ser retornades al sistema en cas que s'hagin guardat com a prova.

Tots els operadors i empleats que tinguin accés a les imatges han de ser conscients dels procediments a seguir quan accedeixin a les imatges gravades i hauran de seguir una preparació sobre les seves responsabilitats d'acord amb el Codi professional de pràctica i procediment sobre circuits tancats de televisió.

8.2.4.6. Accedir i mostrar imatges a terceres persones

És important que l'accés i la mostra de les imatges gravades per circuit tancat de televisió i/o equips similars sigui restringida i controlada amb molt de compte per tal d'assegurar que es preservin els drets dels individus i també que la cadena de proves resti intacte, sobretot quan les imatges siguin necessàries per aportar com a prova. Tots els empleats han de ser conscients de les restriccions limitades i prescrites que imposa el Codi de pràctica sobre l'accés i mostra d'imatges gravades.

Es tindrà constància de totes les peticions d'accés o visionat d'imatges que es realitzin. Si aquestes fossin denegades, s'haurà de documentar el

motiu. En canvi, si l'accés a les imatges fos permès caldrà fer constar la següent documentació :

- a) La data i hora en què es va permetre l'accés o la data en què aquestes es van mostrar.
- b) La identificació de terceres persones a qui es va permetre l'accés o la mostra.
- c) La raó per permetre l'accés o la mostra.
- d) L'abast de la informació a la qual es va permetre l'accés o que va ser mostrada.

Les imatges gravades no podran ser difoses àmpliament i no podran passar-se pels mitjans de comunicació o Internet, amb l'excepció que si se'ls entreguen imatges hauran de ser desfigurades o borroses per tal que no siguin identificables. Si hi ha la intenció que les imatges siguin difoses àmpliament, aquesta decisió haurà de ser presa pel gerent o empleat designat i la justificació d'aquesta decisió haurà de ser documentada. L'esmentada regulació permet que si el sistema no té possibilitat de dur a terme aquest tipus de tècniques s'haurà de contactar amb una empresa perquè ho dugui a terme.

8.2.4.7. Accés de les persones subjectes a filmació

L'accés de les persones subjectes a filmació és un dret que proporciona la secció 7^a de la Llei de protecció de dades de 1998 i que correspon a aquelles persones que poden aparèixer a les imatges gravades. L'accés a aquestes dades es realitza amb la presentació d'un formulari de

petició en el que es requereix donar la informació necessària per tal de poder localitzar la imatge sol.licitada i la persona que fa la petició.

Totes les peticions d'accés seran supervisades per un gerent o un empleat designat a l'efecte, el qual localitzarà les imatges sol.licitades. Aquest haurà de determinar si mostrar les imatges al sol.licitant comportarà mostrar imatges de terceres persones i valorar la seva confidencialitat. En el cas que les imatges no puguin ser mostrades s'hauran de desfigurar o mostrar borroses aquestes imatges. Quan el sistema no proporcioni les facilitats per dur a terme aquests tipus de manipulació es llogarà una empresa perquè ho faci. Si finalment aquesta decideix que no es pot complir amb l'esmentada petició s'hauran de documentar els següents punts :

- a) La identitat de la persona que realitza la petició.
- b) La data de la petició.
- c) Raó per la qual es refusa mostrar les imatges sol.licitades.
- d) Nom i signatura del gerent o empleat designat que ha pres aquesta decisió.

El termini per resoldre el dret de petició serà de vint-i-un dies a partir de l'endemà de l'exercici del dret de petició i es notificarà sempre la resolució.

8.2.5. La videovigilància en el trànsit

Des del 17 de febrer de 2003, 200.000 persones motoritzades van pagar 5 lliures esterlines per entrar al centre de Londres. Aquest control va dur-se a terme gràcies a la instal.lació de 688 càmeres de circuit tancat de

televisió per tal d'assegurar el pagament a l'entrar a la zona delimitada i poder emetre així, automàticament, una multa de 80 lliures als vehicles que no haguessin fet el pagament.

La videovigilància al centre de Londres s'estén fins a la zona anomenada "Anell d'Acer". En aquesta zona els números de matrícula de tots els vehicles que entren al districte financer de la "City" de Londres són comparats amb les bases de dades de la policia i els serveis d'intel·ligència a través del sistema de reconeixement facial. Aquest sistema ja s'ha utilitzat a la zona de Newham, a l'est de Londres i a Birmingham, així com a quatre ciutats més. L'ús d'aquestes tecnologies també s'estén a la vigilància de carreteres. El sistema descrit anteriorment pot escanejar fins a 3.000 números de matrícula per hora i cobrir tres carrils d'autopista. Les càmeres estan connectades directament a l'ordinador de la policia nacional i altres bases de dades. Els detalls de qualsevol vehicle que sigui d'interès per la policia passen immediatament a uns equips d'intercepció que detenen el conductor.

8.2.6. L'experiment de Kilburn²¹⁸

En una comissaria de policia del nord de Londres, concretament a Kilburn, es va realitzar una prova pilot molt interessant consistent en la instal·lació d'un circuit tancat de televisió dins les garjoles de la comissaria per controlar el comportament dels detinguts. Cal assenyalar que és la única

²¹⁸ NEWBURN, T. AND HAYMAN, S. *Policing, Surveillance and Social Control. CCTV and police monitoring of suspects*. London: Willan Publishing, 2002.

prova pilot realitzada al món pel seu caràcter eminentment intrusiu en l'ús d'aquesta tecnologia sobre els drets fonamentals. No obstant això, s'incideix amb un cert èmfasi en la necessitat d'apartar-se dels aspectes negatius i més intrusius de la videovigilància per defensar la vessant més positiva i "protectora" que ofereix aquest sistema.

A causa de diverses morts produïdes dins les garjoles de les comissaries, especialment arran de la de Marlon Downes a la comissaria de policia de Harlesden, i del sentiment estès (sobretot provinent de la comunitat negra) que la policia podia maltractar els detinguts es va decidir realitzar a l'any 1999 un experiment que consistia en instal·lar càmeres de vídeo a totes i cadascuna de les sales de custòdia i garjoles dels detinguts d'aquesta comissaria.

En general, i fins aquell moment quan s'utilitzaven càmeres en comissaries de policia el seu ús estava limitat a entrades i corredors. Només en alguns casos molt concrets, per raó de l'especial perillositat o vulnerabilitat dels detinguts, s'havien introduït càmeres a l'interior de les garjoles. La primera gravació contínua de vídeo que es va realitzar va ser a les garjoles d'Islington al 1996. D'aquesta forma es proporcionava una seguretat addicional tant a la policia com als sospitosos.

Pel que fa pròpiament al sistema de circuit tancat de televisió, cal destacar que a cadascuna de les garjoles s'hi va instal·lar una càmera situada en una cantonada a nivell del sostre, encarada cap el *water*, la qual podia observar tots els moviments del detingut dins la garjola. Cap àrea estava exclosa de la mirada de la càmera i la idea inicial d'emascarar electrònicament la zona del *water* per proporcionar intimitat va ser descartada. La raó d'aquesta mesura consistia en evitar que els detinguts poguessin utilitzar aquesta zona per despendre's de proves. No obstant

això, a les conclusions d'aquest estudi es destaca que la zona del *water* hauria de ser emmascarada electrònicament, ja que la finalitat primordial d'aquesta mesura era la protecció dels detinguts.

A diferència de les càmeres de l'àrea de custòdia, les càmeres de les garjoles no gravaven el so. Es van col·locar dos monitors a la taula del vigilant per controlar cadascuna de les garjoles o 4 garjoles alhora amb un temps de 4 segons. Si el vigilant volia podia mirar només una garjola. Un altre monitor estava enfocat en una garjola seleccionada per observar aquells detinguts especialment perillosos. El responsable de la vigilància també estava vigilat per una càmera.

Un cartell dins l'entrada de la comissaria de policia de Kilburn informava que tots els espais de la comissaria eren gravats de forma contínua.

Un dels aspectes claus sobre la videovigilància consisteix en l'impacte que aquesta causa sobre la privacitat dels individus. Mentre que la introducció de càmeres, a través d'un circuit tancat de televisió, a l'interior d'una garjola implica una intromissió important en la intimitat del detingut s'entén que aquesta no és un espai en el qual el detingut hi tingui privacitat. En realitat, en el cas de la comissaria de Kilburn, l'interior d'una garjola era visible des de l'exterior d'aquesta des de tres punts molt concrets sense necessitat d'obrir la porta, i sobretot per facilitar els controls regulars de la policia cap els propis detinguts. Mentre que la garjola i la sala de custòdia es poden considerar un espai "híbrid" que està entre l'esfera pública i la privada, la major preocupació consistia en la filmació del *water* pel seu caràcter intrusiu en la intimitat del detingut. No obstant això, la majoria de detinguts reconeixia que la seva protecció tenia un preu, el de la reducció de

la privacitat, i estaven disposats a renunciar al seu dret a la privacitat per tal de tenir més protecció.

El resultat d'aquest experiment demostra que els detinguts estaven més preocupats pel que els pogués passar mentre estaven en custòdia que la seva manca de privacitat. Per altra banda, aquests també van constatar que amb la implantació d'aquestes tècniques la policia era més cauta amb el què feia i el què deia. De fet, molts policies van confirmar que s'havia millorat en la professionalitat de la pròpia policia dins les sales de custòdia.

Si bé en general les noves tecnologies s'han analitzat des d'un punt de vista orwellià, és a dir des del control que exerceix l'Estat, en aquest cas s'introdueix també la possibilitat d'utilitzar la tecnologia per controlar també la pròpia policia. Aquest fet es veu molt clar en l'experiment de Kilburn, on a banda del control que es realitza cap als detinguts també hi ha un control cap a la pròpia policia (naturalesa dual).

Tal i com ja s'ha comentat anteriorment, un dels aspectes més importants de l'experiment de Kilburn consisteix en analitzar l'equilibri que existeix entre el dret a la privacitat i la protecció dels detinguts. Es produeix un cert escepticisme sobre si la seguretat dels detinguts era la única raó per a la instal·lació de videocàmeres i la possibilitat que les cintes poguessin ser utilitzades com a prova en un judici contra els detinguts no podia ser descartada. També es va comprovar que les càmeres eren útils per la policia quan s'entregaven els objectes personals del detingut per ser custodiats.

L'objecte de l'experiment de Kilburn consistia en analitzar si la presència de càmeres seria útil per proporcionar respostes a casos com el que va instigar aquest experiment (la mort de Marlon Downes). La conclusió

a la qual es va arribar és que la instal·lació de càmeres hauria realment proporcionat respostes.

8.2.7. La videovigilància en llocs públics i pràctiques policials a Gran Bretanya²¹⁹

L'impacte que ha tingut l'ús de la videovigilància a Gran Bretanya ha estat realment important. En l'estudi que realitza Benjamin J. Goold s'examina com la policia va començar a iniciar-se en l'ús d'aquestes tècniques i com l'ha utilitzat per prevenir el crim i la seguretat ciutadana. Així mateix, es realitza un anàlisi detallat de la legalitat de la videovigilància a l'empara de la Llei de Protecció de Dades i el Conveni Europeu de Protecció de Drets Humans.

Sens dubte, s'ha produït una ràpida expansió de la videovigilància al Regne Unit, no només en llocs privats (bancs, comerços, etc.) sinó també en llocs públics, fins al punt que la pròpia policia ha incorporat aquests sistemes en la seva tasca diària. Una de les raons d'aquesta proliferació ha estat el poder vigilar les 24h. del dia i els 365 dies a l'any sense un cost important de personal. Per altra banda, no cal oblidar que el potencial d'aquestes tècniques facilita un major control de la informació.

²¹⁹ GOOLD BENJAMIN J. *CCTV and Policing. Public Area Surveillance and Police Practices in Britain (Clarendon Studies in Criminology)*. New York: Oxford University Press, 2004.

L'estudi examina la forma en què les càmeres són utilitzades per la policia, l'impacte que ha tingut la videovigilància en la pràctiques policials i explora la relació entre la videovigilància en llocs públics, la policia i control social.

Els criminòlegs han relacionat l'augment de les videocàmeres utilitzades per la policia en llocs públics amb la nova tendència anomenada "*policia del risc*". Segons aquesta, la captació d'informació pot ser utilitzada per tractar el risc i això s'ha convertit en una de les funcions principals de la policia moderna.

Malgrat existir postures contràries molt puntuals a la implantació d'aquestes tècniques és important constatar l'augment de la videovigilància en llocs públics de forma progressiva a tot Gran Bretanya. A Alemanya, durant els anys 80 es van utilitzar sistemes de videovigilància per lluitar contra el terrorisme, malgrat existir una forta oposició generalitzada. Per aquest motiu, durant els anys 90 es va enfortir la Llei de Protecció de Dades i es van imposar noves restriccions a les pràctiques de vigilància policial. De fet, ha sigut tan important el rebuig d'Alemanya cap als circuits tancats de televisió en llocs públics que fins i tot és difícil trobar debats sobre aquest tema en cercles polítics i en els mitjans de comunicació.

En canvi, a Anglaterra, a diferència de França i Alemanya, es va creure i defensar que la videovigilància podia contribuir a erradicar la violència. Una de les raons principals perquè s'estengués la videovigilància a tot el país es trobava en la pròpia reclamació de seguretat dels ciutadans i la reducció de la por al crim. L'opinió pública donava raons al Govern perquè instal·lés càmeres a totes les ciutats.

Goold examina com es van instal·lar els circuits tancats de televisió en sis ciutats que l'autor no identifica pel seu nom i quin va ser el paper de la policia en la presa de decisions. Per entendre la pràctica policial actual i la seva actitud vers la videovigilància cal veure com la policia va iniciar-se en el seu ús i com va influir en el disseny de les instal·lacions de videovigilància.

En aquest estudi s'examina també el paper dels operadors (persones encarregades de controlar els circuits tancats de televisió) en les tasques de videovigilància. En especial, s'analitzen els diversos criteris que utilitzen els operadors per escollir els seus objectius (persones que són objecte de la videovigilància):

1. Comportament: si va begut, si actua agressivament o corre.
2. Característiques com l'edat, raça, sexe, vestimenta.
3. Localització: lloc on està situat.
4. Prèvia coneixença de l'individu.
5. Criteris de protecció: vigilar a un nen que va sol en un carrer durant la nit.
6. Vigilància rutinària: personal de seguretat que recull els diners d'un banc.
7. Infracció prèvia: sospites basades en informacions prèvies.
8. La simple gratificació visual.

Segons l'autor, el fet que s'incorporessin càmeres no va canviar massa la forma de treballar de la policia a l'hora de patricular pels carrers, ja que aquests continuaven fent el mateix que abans. Una de les raons d'aquest fet consisteix en la manca de preparació per incorporar l'ús dels circuits tancats de televisió dins la pràctica policial. Per altra banda, les bones relacions dels ciutadans amb la policia feia que aquests últims sentissin la necessitat d'estar presents físicament en els centres de la ciutat. Per això, dins la

pròpia policia existien reticències a canviar els sistemes de patrulla i incorporar totalment els circuits tancats de televisió.

No obstant això, tot i que la introducció de les càmeres no hagi tingut gaires efectes en les patrulles policials, no és cert que la policia no hagi estat afectada pels circuits tancats de televisió. Un dels efectes de les càmeres ha sigut millorar el temps de resposta i incrementar l'eficàcia dels recursos policials. La introducció de càmeres també ha tingut un impacte positiu en la seguretat policial al carrer, ja que ha produït una reducció dels atacs cap els agents de la policia i el sentiment de seguretat s'ha generalitzat considerablement. Amb la introducció de càmeres els agents són vigilats en les seves rutines diàries. Sens dubte, aquest fet produeix un efecte directe en el comportament dels agents que els obliga a ser més "prudents" en les seves actuacions.

Una altra de les avantatges de la videovigilància és que sovint els sospitosos admeten la seva culpabilitat quan saben que la policia té proves gravades, la qual cosa fa que les tasques d'interrogatori siguin més ràpides i senzilles.

Contràriament a les expectatives de molts polítics i acadèmics, aquest estudi descobreix que la proliferació de circuits tancats de televisió ha tingut un impacte poc significatiu a les pràctiques policials i en l'organització de la policia a la regió del sud de Gran Bretanya. Encara que la gestió de recursos i la disciplina han millorat com a resultat de la introducció de circuits tancats de televisió no hi ha hagut canvis importants en la forma en què es patrulla a les ciutats.

Per molts, la introducció de la videovigilància a principis dels anys 90 marcava el principi de grans canvis en la forma tradicional d'actuació policial.

Les noves tecnologies de videovigilància són vistes com a atractives per la policia, ja que permeten que aquesta no hagi de dependre de les persones per veure informació i els dóna un major poder sobre l'entorn.

Realment, a la regió sud de Gran Bretanya els circuits tancats de televisió han suposat relativament pocs canvis, ja que la policia no ha fet un gran ús d'aquesta tecnologia. Una de les raons principals perquè no s'estengués l'ús de les càmeres és perquè la policia d'aquesta regió no desitjava i no era capaç de canviar les pràctiques existents per aprofitar la nova tecnologia. Tot i que la policia era vista com una entitat burocràtica, racional i capaç d'assimilar fàcilment les noves tecnologies i tècniques, la realitat és substancialment diferent. L'autor, en la investigació que realitza, considera que la policia dóna una imatge d'inflexibilitat, conservadorisme i d'incapacitat per aprofitar les oportunitats i enfrontar-se als reptes que comporta la videovigilància. Aquesta inflexibilitat no hauria de ser una sorpresa per aquells que estan familiaritzats amb la cultura de la policia.

La policia és recitent al canvi, particularment quan afecta a la gestió i execució de les seves tasques principals com patrullar als carrers i mantenir l'ordre. Encara que la videovigilància pugui oferir una reducció del temps de resposta de la policia, millors recursos de gestió i una millora en les reds d'intel·ligència i vigilància de la policia, no hi haurà cap canvi real a menys que la policia tingui una idea clara i una voluntat de transformar les seves pràctiques actuals per incorporar i explotar aquesta nova tecnologia.

L'autor es qüestiona si les conclusions a les que arriba es poden generalitzar a tot Gran Bretanya. Segons aquest, si la regió sud de Gran Bretanya (coneguda per ser una policia innovadora) no ha fet un gran ús d'aquesta tecnologia, no hi ha raons per creure que la videovigilància hagi tingut un impacte més gran a la resta de Gran Bretanya.

La introducció de la nova tecnologia en una organització tan complexa i conservadora com la policia és un tema realment complex i per tant, predir l'efecte últim que tindrà aquesta tecnologia a les pràctiques policials és extremadament difícil.

8.3. FRANÇA²²⁰

8.3.1. Introducció

Fins que no es va aprovar la Llei 73/1995, de 21 de gener, d'orientació i de programació relativa a la seguretat (*Loi 73/1995, du 21 janvier 1995, d'orientation et de programmation relative à la sécurité*²²¹), França era objecte de reglamentacions fragmentades en matèria de videovigilància. L'esmentada Llei ve a determinar els llocs i les condicions en les quals es pot realitzar la vigilància a través de càmeres i especifica,

²²⁰ Per a l'anàlisi de la normativa que regula el fenomen de la videovigilància a França s'ha utilitzat la següent bibliografia: CADOUX, L. *Video-surveillance et protection de la vie privé et des libertés fondamentales*. Paris: Commission Nationale de l'informatique et des Libertés, 1993; CHELTIEL, K. *L'évaluation de la vidéosurveillance*. Paris: IEPG, 1995; HEILMANN, E.; VITALIS, A.; VENDAUD, B. *Nouvelles technologies, nouvelles régulations ?*. Paris: Institut des Hautes Études de la Sécurité Intérieure, 1996 ; OCQUETEAU, F. "Cinq ans après la loi vidéosurveillance en France, que dire de son application" ?. *Cahiers de la Sécurité Intérieure*, núm. 43 (2001) ; DOMINIQUE, P. *L'impact de la vidéosurveillance sur la sécurité dans les espaces publics et les établissements privés recevant du public*. Paris: Études et Recherches, Institut des Hautes Études de la Sécurité Intérieure, 2002.

²²¹ JORF n°. 20, du 24 janvier 1995.

concretament, que la finalitat d'aquesta activitat consisteix en protegir els edificis, instal·lacions públiques i els seus accessos, salvaguardar les instal·lacions útils per la defensa nacional i garantir el servei de carreteres amb vistes a regular el trànsit o constatar les infraccions a la seguretat ciutadana.

La Llei francesa preveu un règim d'autorització administrativa que dictarà el prefecte competent, així com la necessitat d'un informe que emetrà una Comissió departamental que estarà presidida per un magistrat. És important destacar que a diferència del què succeeix amb la legislació espanyola, l'autoritat administrativa no estarà vinculada per l'informe de la Comissió. No obstant això, el circuit administratiu que configura el règim d'autorització i que contempla la Llei francesa és idèntic al que preveu la nostra Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, i la normativa de desenvolupament. Evidentment, la figura del "prefecte" en el nostre sistema administratiu no existeix però es substitueix pel "delegat del Govern".

La Llei francesa ha constituït un referent molt important a l'Estat espanyol, fins al punt que la regulació que realitza la nostra Llei orgànica 4/1997, de 4 d'agost, i la seva normativa de desenvolupament és pràcticament idèntica a la francesa amb l'adaptació de l'organització administrativa corresponent.

8.3.2. La Llei 73/1995, de 21 de gener, d'orientació i de programació relativa a la seguretat (*Loi 73/1995, du 21 janvier 1995, d'orientation et de programmation relative à la sécurité*)

La Llei 73/1995, de 21 de gener, d'orientació i de programació relativa a la seguretat va néixer amb la vocació de donar una resposta global i duradora a les peticions de seguretat que feia temps venien reclamades per la societat francesa. Aquesta Llei s'articula al voltant de tres objectius principals:

- 1) Clarificar i harmonitzar les responsabilitats en matèria de seguretat.
- 2) Posar en funcionament els mitjans jurídics que permetin una millor eficàcia dels funcionaris i militars encarregats de les missions de policia.
- 3) Col·locar els fonaments d'una nova organització de la Policia Nacional i les seves condicions de treball.

A més, la Llei conté un conjunt de disposicions, encara més àmplies, que es tradueixen en mesures directament aplicables i que es concreten en la posada en funcionament de procediments de videovigilància i el manteniment de l'ordre públic en cas de manifestació.

L'article 1 de la present Llei és explícit en establir que la seguretat és un dret fonamental i, en conseqüència, l'Estat té el deure d'assegurar la seva efectivitat ja que la defensa de l'ordre públic és un objectiu constitucional reconegut pel propi Consell Constitucional. Fins a l'aprovació de la Llei de 21 de gener de 1995 les tècniques de videovigilància a França eren objecte de reglamentacions parcel·làries i les garanties ofertes eren insuficients davant l'absència d'una regulació de conjunt per assegurar un control efectiu de la videovigilància. Aquesta Llei determina els llocs i les

condicions de creació d'un sistema que permet la transmissió i registre d'imatges per mitjà de la videovigilància, amb la finalitat d'assegurar la protecció dels edificis, instal·lacions públiques i els seus accessos, salvaguardar les instal·lacions útils per la defensa nacional, garantir el servei de carreteres amb vistes a regular el trànsit o constatar les infraccions a la seguretat ciutadana. D'acord amb aquests objectius, la Llei realitza diverses previsions pel que fa al règim de la videovigilància :

1. Necessitat d'autorització administrativa (emesa pel prefecte del departament i a París pel prefecte de la Policia) que indiqui amb precisió les mesures destinades a garantir els drets individuals.
2. L'autorització ha de ser expressa.
3. La Comissió departamental, la qual està presidida per un magistrat i la seva composició serà fixada per decret, emetrà un informe.
4. L'autoritat administrativa no estarà vinculada per l'informe de la Comissió. Aquest fet constitueix una autèntica novetat respecte la normativa de l'Estat espanyol, on l'informe de la Comissió que és preceptiu serà vinculant en cas de ser negatiu.

Les operacions de videovigilància no han de gravar imatges de l'interior de les vivendes ni de forma específica els vestíbuls. La Llei preveu una duració màxima per a la conservació dels registres d'un mes.

Tota persona interessada podrà exercir els drets d'accés i cancel·lació de les gravacions que raonablement consideri que hi figura. No obstant això, l'exercici d'aquests drets podrà ser denegat per qui custodiï les imatges en funció dels perills que poguessin derivar-se per la protecció dels drets a tercers, la seguretat de l'Estat i la defensa o la seguretat pública.

8.3.3. Decret 926/1996, de 17 d'octubre, relatiu a la videovigilància, per l'aplicació de l'article 10 de la Llei 73/1995, de 21 de gener, d'orientació i de programació relativa a la seguretat (*Décret 926/1996, du 17 octobre, relatif à la vidéosurveillance pris pour l'application de l'article 10 de la Loi 73/1995, du 21 janvier, d'orientation et de programmation relative à la sécurité*²²²)

La sol·licitud d'autorització prèvia a la instal·lació d'un sistema de videovigilància s'ha d'entregar a la prefectura²²³ del lloc d'implantació d'aquest sistema o en el cas de la ciutat de París a la prefectura de la policia, i s'ha d'acompanyar d'un dossier administratiu i tècnic que contingui :

1. Una presentació on s'exposin les finalitats del projecte en relació amb els objectius definits per la Llei, les tècniques que es duran a terme d'acord amb la naturalesa de l'activitat exercida i els riscos d'agressió o robatori presentats en l'establiment que s'hagi de protegir.
2. Un pla (document arquitectural) dels edificis que tenen relació amb la petició del sol·licitant i, si s'escau, aquells que pertanyen a tercers i que es trobarien en el lloc de visió de les càmeres, amb indicació dels accessos i obertures.
3. Un pla de detall, a una escala suficient, que mostri el número i implantació de les càmeres, així com les zones cobertes per aquestes.

²²² JORF du 20 octobre 1996.

²²³ França compta actualment, a més de l'Estat, amb tres òrgans d'administració descentralitzats : el municipi (commune), el departament i la regió. El prefecte és la figura executiva de l'administració departamental.

4. La descripció del dispositiu previst per la transmissió, l'enregistrament i el tractament de les imatges.
5. La descripció de les mesures de seguretat que seran preses per la salvaguarda i protecció de les imatges eventualment enregistrades.
6. Les modalitats d'informació al públic.
7. El termini de conservació de les imatges amb les justificacions necessàries.
8. La designació de la persona o servei responsable del sistema. Si es tracta d'una persona o servei diferent, la designació del responsable del manteniment, així com una indicació sobre la qualificació de les persones encarregades de l'explotació del sistema i susceptibles de visualitzar les imatges.
9. Les consignes generals donades a les persones encarregades de l'explotació del sistema per al funcionament d'aquest i el tractament de les imatges.
10. Les modalitats del dret d'accés a les persones interessades.

També és important recordar que l'autoritat prefectoral pot sol·licitar al peticionari complementar el dossier.

A cada departament, una Comissió departamental dels sistemes de videovigilància és constituïda per un decret del prefecte, o a París pel prefecte de la policia. Aquesta Comissió està formada per cinc membres :

1. Com a president, un magistrat de la seu o un magistrat honorari designat pel primer president de la cort d'apel·lació.
2. Un membre del cos dels tribunals administratius i de les corts administratives d'apel·lació, en activitat o honorària.
3. Un alcalde designat per les associacions departamentals d'alcaldes, o a París, un conseller de districte designat pel Consell de París.

4. Un representant designat per les cambres de comerç i d'indústria territorialment competents.
5. Una personalitat qualificada escollida per raó de la seva competència pel prefecte, o a París, pel prefecte de policia.

La Comissió pot escoltar al sol.licitant o bé sol.licitar qualsevol informació i opinió d'una persona qualificada que li sembli indispensable per a l'examen del dossier.

El titular de l'autorització disposa d'un registre que menciona les gravacions enregistrades, la data de destrucció de les imatges i, si s'escau, la data de llur transmissió. La sol.licitud d'accés als enregistrements podrà ser denegada si es produeix una vulneració del secret a la vida privada dels tercers en qüestió. L'autorització és publicada en el recull d'actes administratius de la prefectura, excepte derogació motivada per imperatiu de defensa nacional. L'autoritat prefectoral posa a disposició del públic la llista de les autoritzacions publicades dels sistemes de videovigilància, la data de la seva autorització i el servei o persona responsable. L'autoritat comunica igualment la llista dels sistemes de videovigilància autoritzats en el territori de cada comuna a l'alcalde, el qual la posa a disposició del públic a l'alcaldia.

8.3.4. Circular de 22 d'octubre de 1996 relativa a l'aplicació de l'article 10 de la Llei 73/1995, de 21 de gener, d'orientació i de programació relativa a la seguretat (*Circulaire du 22 octobre 1996 relative à l'application de l'article 10 de la loi 73/1995, du 21 janvier, d'orientation et de programmation relative à la sécurité*²²⁴)

Aquesta Circular té per objectiu complementar les disposicions relatives a l'ús de videocàmeres, així com descriure els procediments a seguir per el funcionament d'aquestes. La Circular recorda, de forma explícita, que els enregistraments visuals de videovigilància no són competència de la Comissió Nacional de l'Informàtica i de les Llibertats, instituïda per la Llei 17/1978, de 6 de gener, relativa a l'informàtica, els fitxers i les llibertats (*Loi 17/1978, du 6 janvier, relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*)²²⁵. La instal·lació dels dispositius de videovigilància està sotmesa a un règim d'autorització atorgada pel prefecte, previ informe preceptiu que serà emès per part d'una comissió departamental.

La Circular estableix que no tota càmera ha d'estar sotmesa a un règim d'autorització general. Un sistema en el que no hi hagi enregistrament o transmissió, com és el cas dels sistemes instal·lats en determinades botiques que permeten al responsable vigilar els moviments dins la seva botiga i els seus clients, no serà sotmès a autorització. No obstant això, la informació al públic sobre l'existència de càmeres és necessària.

²²⁴ JORF du 7 décembre 1996.

²²⁵ JORF du 7 janvier 1978.

8.3.5. Llei 204/2004, de 9 de març, d'adaptació de la justícia a l'evolució de la criminalitat "Llei Perben" (*Loi 204/2004, du 9 mars, portant adaptation de la justice aux évolutions de la criminalité "Loi Perben II"*)²²⁶.

Aquesta regulació tan garantista contrasta enormement amb la recent aprovació a l'Assamblea Nacional francesa de l'anomenada Llei Perben. L'esmentada Llei, la qual té per objecte lluitar contra la criminalitat organitzada, ha suscitat un refús total de la societat francesa i de diversos sectors de la judicatura i l'advocacia. La Llei reforça els poders de la policia amb un conjunt de mesures coercitives: entre d'altres, autoritza la possibilitat d'introduir secretament càmeres i micròfons a domicilis, despatxos, vehicles o altres llocs privats, registres domiciliaris a qualsevol hora. L'última paraula l'ha tingut el Consell Constitucional francès amb la declaració d'inconstitucionalitat²²⁷ de diversos articles de la Llei. Segons aquest òrgan, la garantia d'aquests poders excepcionals que s'atorguen a la policia consisteix en què cada acció d'espionatge ha de ser autoritzada per un jutge.

²²⁶ JORF du 10 mars 2004.

²²⁷ Décision n°. 492/2004, DC du 2 mars 2004, du Conseil constitutionnel.

8.4. ITÀLIA

8.4.1. Introducció

Itàlia no disposa actualment d'una normativa específica com a l'Estat espanyol i França que reguli expressament l'activitat de la videovigilància. Malgrat això, l'article 20.2 g) del Decret legislatiu 467/2001, de 28 de desembre, relatiu a la protecció de dades de caràcter personal (*Decreto Legislativo 467/2001, di 28 dicembre 2001, Disposición correttive ed integrative della normativa in materia di protezione dei dati personali*²²⁸), preveu l'adopció de codis deontològics per diversos tipus de tractaments efectuats amb instruments automàtics de revelació d'imatges i es contemplen diferents modalitats de tractament i formes simplificades d'informació per tal de garantir la licitud i correcció d'acord amb allò previst a l'article 9 de la Llei 675/1996, de 31 de desembre, sobre tutela de la persona i d'altres subjectes respecte el tractament de dades personals (Legge 675/1996, di 31 dicembre; Tutela delle persone e di altri soggetti rispetto al trattamento dei dati personali)²²⁹. Atès que aquesta normativa preveia l'adopció de codis deontològics en diversos tipus de tractaments es va aprovar el Decret legislatiu 196/2003, de 30 de gener, pel qual s'aprova el "Codi en matèria de protecció de dades de caràcter personal" (*Decreto Legislativo 196/2003, di 30 giugno "Codice in materia di protezione dei dati personali"*)²³⁰.

La Llei 675/1996, de 31 de desembre, aplicada pel Garant italià en nombroses ocasions, permet trobar un precís equilibri entre l'exigència de la seguretat pública i privada i el dret a la privacitat dels ciutadans. El Garant és

²²⁸ GURI n.º. 13, del 16 gennaio 2002.

²²⁹ GURI n.º. 5, del 8 gennaio 1997.

²³⁰ GURI n.º. 174, del 29 luglio 2003.

un òrgan col·legiat que té com a funció principal la protecció de dades personals. Aquest òrgan està constituït per quatre membres i opera amb plena autonomia i independència de judici i valoració. Dos d'aquests membres són escollits per la Cambra dels diputats i dos pel Senat de la República, amb vot limitat (arts. 30 i 31 Llei 675/1996, de 30 de desembre). Els membres són escollits dins les persones que assegurin independència i han de ser experts de reconeguda competència en matèria de dret o informàtica. El president i els membres d'aquest òrgan conserven el càrrec durant quatre anys i poden ser escollits més d'una vegada. Durant el càrrec, aquests no poden exercir una activitat professional de consulta o ser administradors dels ens públics o privats ni cobrir càrregues electives.

Al marge d'aquesta normativa existeix una normativa sectorial que regula la tutela de béns jurídics diversos. Pensem, per exemple, en l'Estatut dels treballadors, la normativa sobre els drets d'autor, el Reglament per a les instal·lacions de càmeres amb finalitats per el control de l'accés al centre històric o zona de trànsit limitat i la normativa que tutela les dades personals.

8.4.2. La imatge com a dada personal indirecte

Des de l'òptica de la privacitat, la imatge pot ser considerada com una dada personal indirecte des del moment que permet identificar a una persona. Per això, és obvi que l'ús de videocàmeres, com a instrument idoni per recollir i enregistrar imatges i sons, exigeix al titular d'aquest tractament l'execució de diferents obligacions jurídiques respecte els interessats o en ocasions respecte el Garant.

8.4.3. La videovigilància en llocs de treball

A principis dels anys setenta, el legislador italià preocupat per l'efecte invasiu de les càmeres va establir, a través de l'Estatut dels Treballadors, la prohibició d'efectuar una activitat dirigida al control a distància de l'activitat laboral. D'acord amb aquesta legislació, la instal·lació de càmeres en llocs de treball es considera lícita només quan es respectin els procediments d'autorització de la normativa del sector que estableix la representació sindical de l'empresa o la direcció regional del treball.

A l'Estat espanyol no existeix una normativa específica que reguli la instal·lació i utilització de mecanismes de control i vigilància a través de sistemes de captació d'imatges o gravació de sons en els centres de treball. Per tant, seran els òrgans jurisdiccionals els que en últim cas seran els encarregats de ponderar en quines circumstàncies concretes es pot considerar legítima la seva utilització per part de l'empresari, amparant-se en les facultats que l'article 20 de l'Estatut dels Treballadors reconeix, i atenent-se sempre al respecte dels drets fonamentals del treballador.

8.4.4. Procediment general de 29 de novembre de 2000. Videovigilància. Decàleg de regles per no violar la privacitat (*Provvedimento generale del 29 novembre 2000. Videosorveglianza. Il decalogo delle regole poer non violare la privacy*)

8.4.4.1. Garanties per a la protecció de dades de caràcter personal

El Garant Italià ha rebut nombrosos requeriments per adequar la utilització de videocàmeres a allò que estableix la Llei 675/1996, de 31 de

desembre, per les instal·lacions de vigilància, sistemes, reds, i altres aparells que permeten l'eventual enregistrament d'imatges per motius de seguretat, tutela del patrimoni, control de determinades àrees, regulació del trànsit i accés dels vehicles als centres històrics. La competència d'aquest òrgan consisteix bàsicament en valorar la licitud i adequació del tractament de dades de caràcter personal als enregistraments que realitza la normativa.

Davant un notable increment de la videovigilància per part d'instàncies públiques i privades, el Garant considera imprescindible i necessari garantir les condicions necessàries per dur a terme aquesta activitat en base a la normativa vigent, amb la finalitat de facilitar el coneixement a tots els operadors interessats. La normativa relativa al tractament de dades personals serà aplicable a aquelles imatges i sons captats que permetin la identificació directa o indirecta dels subjectes interessats. És evident que qui desenvolupi activitats de vigilància ha de respectar diverses cauteles, entre elles, el principi de proporcionalitat entre els mitjans que s'utilitzin i els fins que es pretenen perseguir.

En els casos que la Llei imposa la comunicació al Garant del tractament de dades personals efectuades per determinats subjectes s'haurà d'indicar, a més de les modalitats de tractament, la recollida d'informació a través d'aparells de videovigilància. No està previst cap tipus d'autorització per part del Garant.

S'hauran de proporcionar a les persones que poden ser filmades indicacions clares i sintètiques que adverteixin la presència d'aparells de videovigilància i la informació necessària a l'efecte. Això serà necessari en els casos que els aparells no siguin immediatament visibles. La regulació italiana no realitza cap distinció entre càmeres fixes i mòbils, però si distingeix l'ús d'aquestes en funció de la finalitat per la qual són instal·lades.

L'exercici d'aquesta activitat es realitzarà sota el principi de proporcionalitat i s'hauran d'enregistrar només les dades estrictament necessàries per la finalitat perseguida. Aquestes es limitaran els angles visuals de les imatges, de forma que s'evitaran aquelles que hagin sigut ampliades o hagin captat detalls no rellevants.

Les instal·lacions de videovigilància utilitzades per la seguretat individual com el control d'accés a la pròpia casa o bé per altres finalitats com, per exemple, la publicitat, i l'anàlisi del comportament del consum no formen part de l'àmbit d'aplicació de la Llei 675/1996, de 30 de desembre, si concorren les condicions de l'article 3.

8.4.4.2. Principis d'utilització

La utilització de videocàmeres estarà presidida pel principi de proporcionalitat i s'haurà de verificar la licitud de la videovigilància respecte la normativa vigent. El tractament de la informació haurà de realitzar-se correctament i segons unes metes explícites i legítimes. Només podrà utilitzar-se la videocàmera quan resulti adequat en una situació concreta i s'hauran d'enregistrar només les imatges indispensables. Es limitarà l'angle visual d'aquestes per tal d'evitar les imatges detallades, ampliades o detalls no rellevants. Tanmateix, s'establirà la localització de les telecàmeres i la modalitat de les imatges.

El termini de conservació de les gravacions serà d'una setmana, excepte que aquestes estiguin relacionades amb un procediment policial o judicial en curs.

8.4.4.3. Recomanacions a seguir

Per tal que l'activitat de la videovigilància es dugui a terme amb ple respecte als drets fonamentals i llibertats públiques són indispensables l'adopció d'algunes mesures per part del Garant i dels subjectes interessats. El titular dels equips tècnics té l'obligació de comunicar la modalitat i finalitat del sistema, els objectius, la necessitat de la instal·lació de videocàmeres, i les especificacions tècniques dels dispositius.

El titular del sistema de videovigilància ha d'informar al públic sobre la presència de videocàmeres i els subjectes interessats tenen la possibilitat de sol·licitar l'accés a les imatges obtingudes i les dades necessàries a l'encarregat del sistema. El titular de la instal·lació haurà d'adoptar totes les mesures necessàries per consentir als subjectes autoritzats l'accés en aquelles dades estrictament necessàries per desenvolupar la finalitat i evitar que tercers no autoritzats puguin accedir a les imatges, excepte que aquestes hagin estat requerides per una investigació judicial i policial.

